

Sognefoged

Af Leif Christensen, 12. juli 2010.

En sognefoged var før Kommunalreformen i 1970 en af amtmanden udpeget person som var autoriseret til at udøve en begrænset politimyndighed.

Fra 1873 til 1924 havde sognefogeden endvidere til opgave at føre tyendeprotokollen. Heri blev alle tjenestefolk registreret, når de flyttede til eller fra sognet. Samtidig påtegnede han den pågældendes skudsmålsbog. Før 1873 blev denne funktion varetaget af sognepræsten, der førte kirkebogens til- og afgangslister. Efter 1924 overgik funktionen til folkeregisteret.

Sognefogedkasket

De fleste sognefogedembeder er i dag forsvundet, men ordningen har fået lov at bestå på en række småøer, hvor det ordinære politi ikke kan komme frem hurtigt og gribe ind over for fx husspektakler eller foretage bevissikring i forbindelse med færdselsuheld. Mange sognefogeder assisterer desuden politiet med udlændingekontrol. Sognefogederne har ingen særlig uddannelse, og de har ikke videre beføjelser til at efterforske og forhindre kriminalitet, end almindelige borgere har. Sognefogederne oppebærer en symbolsk løn på mellem 1.200 og 4.000 kr. om året. Der er i dag omkring 17 sognefogeder i Danmark.

Sognefogeden må ikke forveksles med sognerådsformanden.

Fra Wikipedia, den frie encyklopædi

Ved Lov af 18-05-1875 bestemtes det, at det tilsyn med tjenestefolk der flyttede til eller fra Kirkesognet, og som i henhold til danske Lov af 1683 var blevet udøvet af præsten (3-19-8), på landet skulle overgå til sognefogeden; med virkning fra 1.7.1875 skulle sognefogeden føre tyendeprotokoller [til afløsning for kirkebøgernes til- og afgangslister]. Denne pligt bortfaldt i henhold til lov af 6.5.1921 om medhjælp, men nogle steder vedblev sognefogederne at føre tyendeprotokoller til indførelsen af kommunale folkeregistre i 1924.

Citat fra hæftet "Sognefoged, Lægds mænd og Dannebrogsmænd" der er udgivet af Slægten.

Sognefogeders Beskikkelse, deres Embedsforretninger og Belønninger

...”Vi Christian den Syvende, ofv., At, da det er nødvendigt, at der alle vegne i Vort Rige Danmark beskikkes duelige mænd af bondestanden til at være Sognefogeder; men Vi erfare, at de, som dertil kunde være bedst skikkede, ikke sjældent vægre sig ved at imodtage dette Embede, deels fordi dem ikke er tillagt nogen passende belønning for deres tilvørende Arbejde og Møie, deels fordi de ofte savne den Agtelse og Velvillighed hos Almuen, der udfordres, naar de med Virksomhed og Nytte Skulde kunde opfylde de dem paaliggende Pligter saa have Vi, i henseende til Sognefogedernes Udnævnelse, Forretning og Belønning, allernaadigst fundet for godt, herved at anordne følgende:

Amtmanden skal i hvert sogn beskikke en sognefoged og uden betaling meddele ham ordentlig bestalling paa denne tjeneste, hvilken strax bør oplæses af prædikestolen til Almuens Efterretning.

Dertil bør altid vælges en af de skikkeligste, redeligste og meest kyndige Mænd blandt Sognets Almue.

De, som nu ved Extrasessionerne ere eller herefter blive beskikkede til Lægds mænd, skulle ikke være undtagne fra tillige at kunne udnævnes til Sognefogeder, ei heller disse fra at antages til Lægds mænd, faa at begge fornævnte Embeder, hvor det findes passende og tjenligt, kunne forenes.

De væsentlige af Sognefogedernes Pligter ere:

(opsat i følgende punkter der er stærkt sammenfattet her)

1. Udfører øvrighedens befalinger vedrørende justits.
2. Selv holde øje med god orden i sit sogn.
3. Hvis nogen forfalder til kroschold, krosgang og lignende, skal sognefogeden advare og formane ham.
4. Gør nogen sig skyldig i drab, tyveri m.m. skal han hefte ham.
5. Fremmede betlere skal han straks hefte.
6. Holde øje med om der viser sig tegn til opløb i almuen, grunden til dette skal han meddele øvrigheden eller til kongen selv.
7. Inddrive bøder.
8. Bringe øvrighedens bud fra sogn til sogn.
9. Sognefogeden skal være den mest agtede i almuen, og han skal have sæde i samkvemmet.
10. Sognefogeden er fritaget for kongerejser, indkvarteringer, vejarbejde og lignende.
11. Han er fri for at være delikvent og bropenge.
12. Han må nyde 12 skilling i salærio ved udpantning”...

Fra knudaagaard.dk/sognefoged.html